

RAD NA USVAJANJU NOVOG REPERTOARA S DJEČJIM ZBOROM

Miličević, Lorena

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:422605>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

LORENA MILIČEVIĆ

**RAD NA USVAJANJU NOVOG
REPERTOARA S DJEČJIM ZBOROM**

ZAVRŠNI RAD

MENTORICA:

dr. sc. Antoaneta Radočaj-Jerković, prof. art.

Osijek, 2024.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. DJEČJI ZBOR	3
3. O REPERTOARU	6
3. 1. DJEČJE SKLADBE HRVATSKIH SKLADATELJA.....	10
4. METODE UČENJA PJESME	13
4. 1. UČENJE PJESME PO SLUHU.....	13
4. 2. UČENJE PJESME PO NOTAMA.....	14
5. UČENJE NOVOG REPERTOARA	16
6. ZAKLJUČAK	21
7. POPIS LITERATURE	23

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, LORENA MILIČEVIĆ, potvrđujem da je moj ZAVRŠNI rad
diplomski/završni
pod naslovom RAD NA USVAJANJU NOVOG REPERTOARA S DJEČJIM ZBOROM

te mentorstvom dr. sc. ANTOANETE RADOČAJ-JERKOVIĆ, prof. art.

rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da ni jedan dio ovoga završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da ni jedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku 29. 8. 2024.

Potpis

Lorena Miličević

Sažetak

Rad na usvajanju novog repertoara s dječjim zborom

Usvajanje novog repertoara jedna je od najvažnijih etapa u radu sa zborom, stoga je bitno primjenjivati razrađena načela i metode pri učenju pjevanja nove skladbe s dječjim zborom. Prije početka rada na usvajanju novog repertoara potrebno je odabrati skladbe primjerene kvalitete. Bitno je izabrati dobar repertoar prema razrađenim kriterijima, mogućnostima zbora te mjesto izvedbe repertoara. Pri učenju pjevanja također su jako važne metode po kojima se uči pjevati. Razne su metode usvajanja novih skladbi, ali najčešće ih se može podijeliti u tri skupine: metoda učenja pjesme po sluhu, metoda učenja pjesme po notama ili kombinacija navedenih dviju metoda. Nakon odabira najučinkovitije metode za određeni zbor započinje se s učenjem pjevanja novih skladbi. Prilikom učenja pjevanja novog repertoara bitno je da zborovođa unaprijed isplanira izgled pokusa te ispuni svoje ciljeve i zadatke. Prilikom poučavanja bitno je imati razvijene pedagoške i glazbene vještine koje će dovesti do uspješnog ostvarenja zadataka. Potrebno je motivirati djecu te im pojasniti one dijelove skladbe koji nisu jasni. Također je potrebno razraditi skladbu po dijelovima, dionicu po dionicu, dok svi ne nauče ritmičko-tonsku građu i ne usvoje artikulacijska te ostala izvodilačka obilježja. Naposljetku se izrađuju finese, dinamika, kako bi interpretacija bila što bolja.

Ključne riječi: dječji zbor, metode učenja pjesme, pjevanje, repertoar.

Abstract

Work on adopting a new repertoire with a children's choir

Adopting a new repertoire is one of the most important stages in working with the choir. Therefore, it is essential to apply elaborated principles and methods when learning to sing a new composition with a children's choir. Before starting work on adopting a new repertoire, it is necessary to select compositions of appropriate quality. It is essential to choose a good repertoire according to elaborated criteria, and the possibilities of the choir, and it is also important when deciding where the repertoire will be performed. The next thing that is very important when learning to sing is the methods by which one learns to sing. There are various methods of learning new compositions, but they can usually be divided into three groups: the method of learning songs by ear, learning by notes, or combining the two methods. When the method that is most effective for a particular choir is chosen, it starts with learning to sing new compositions. When learning to sing a new repertoire, the choirmaster must plan how the rehearsal will look and fulfill his goals and tasks. When teaching, it is very important to have developed pedagogical and musical competencies that will lead to the successful completion of tasks. It is necessary to motivate the children and clarify certain parts of the composition that are not clear. It is also necessary to create a composition in sections, section by section, until everyone has learned the rhythmic-tonal structure, their articulation, and other performance characteristics. In the end, finesse and dynamics are worked out to make the interpretation as good as possible.

Key words: children's choir, methods of learning songs, singing, repertoire.

1. UVOD

Zborsko pjevanje jedna je od najljepših glazbenih aktivnosti jer glazbu stvara veliki broj ljudskih glasova zajedničkim snagama. Također, članovi zbora dijele istu ljubav prema glazbi, ali i, što je još važnije, prema zborskom pjevanju, stoga se ta ljubav prenosi u skladbe glasovima izvođača te tako dopire i do publike. Dječji zborovi iznimno su zanimljivi zbog dječje radosti i posebne interpretacije pjesama koja na slušatelje najčešće ostavlja pozitivan utisak.

Odgajno-obrazovne glazbene ciljeve nužno je provoditi u različitim oblicima nastave: redovnoj nastavi, izvannastavnim aktivnostima, nastavi zbora u glazbenim školama ili pak izvanškolskim aktivnostima. Pjevački zbor, kao i druge aktivnosti poput instrumentalnih skupina, orkestra, folklora i drugih, izvodi se kao svi prethodno spomenuti nastavni oblici. Izvannastavne glazbene aktivnosti iznimno su važne za sustav odgoja i obrazovanja, kako za same učenike tako i za kulturni i društveni život škole i zajednice (Radočaj-Jerković, 2017b).

Rad s dječjim pjevačkim zborom, bio on u općeobrazovnoj školi, glazbenoj školi ili izvanškolskoj aktivnosti, zahtijeva razvijene glazbene sposobnosti i iskustvo voditelja. Kad se radi s djecom u bilo kojem sustavu obrazovanja, treba osvijestiti da to nije nimalo lako jer se radi o početku učenja, što predstavlja temelj za daljnje učenje. Stoga dirigenti i učitelji ne smiju podcijeniti rad s djecom, moraju imati dovoljno glazbenog, ali i pedagoškog znanja. Rad s dječjim zborom zahtijeva posebnu pažnju, stručnost i pristup te je to vrlo izazovan i jedinstven proces. Usvajanje novog repertoara jedan je od ključnih oblika u radu s pjevačkim zborom. Uključuje odabir repertoara, tehniku učenja pjevanja, motiviranje djece za razvijanje muzikalnosti i ostalih glazbenih sposobnosti.

U ovom radu prikazan je proces učenja novog repertoara s dječjim zborom, također su prikazane metode i tehnike koje mogu pomoći u savladavanju procesa učenja. Zborovođe se svakodnevno susreću s problemima vođenja zbora, stoga se nude praktična rješenja.

Rad je podijeljen u nekoliko cjelina. U prvom dijelu govori se o dječjem zboru općenito: koliko je zastupljen, koje su vrste zbora, na što treba obratiti pažnju u radu s dječjim zborom. Također, govori se o zastupljenosti zborova u školama te ciljevima i zadacima u radu sa zborom. Drugi dio posvećen je repertoaru. Navode se kriteriji koje treba slijediti pri

odabiru zborskog repertoara. Vrlo je važno na početku odabrati dobar repertoar, a za to zborovođa mora biti dovoljno stručan te voditi računa o potrebama škole i zajednice. Navedene su i skladbe za dječje zborove hrvatskih skladatelja. U trećem dijelu opisane su metode učenja pjesme. Radi se o metodi učenja pjesme po sluhu i metodi učenja pjesme po notama. Način može biti i kombinirani. Četvrti dio prikazuje opis rada na učenju novog repertoara u kojem su iznesene metode i postupci učenja pjesme. Na kraju slijedi zaključak ovog rada te popis korištene literature.

2. DJEČJI ZBOR

Većina škola u Hrvatskoj ima dječji zbor. To su zborovi djece mlađe i starije školske dobi. U zborovima mlađe školske dobi pjevaju djeca od prvog do četvrtog razreda osnovne škole, odnosno od sedam do deset/jedanaest godina, dok u zborovima starije školske dobi pjevaju učenici od petog do osmog razreda, odnosno od jedanaest do četrnaest godina (Šulentić Begić i Vranješević, 2013). U prilog popularnosti i važnosti zbornskog pjevanja u školama govori i navod autorice Radočaj-Jerković prema kojoj je „zbornsko pjevanje i dalje jedna od najprisutnijih učeničkih glazbenih aktivnosti i vrlo se često na toj aktivnosti zasniva početna glazbena naobrazba“ (Radočaj-Jerković, 2017a: 90).

Radočaj-Jerković (2017a) navodi da se učenici često odlučuju pridružiti nekim izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima, a njih sami biraju prema svojim interesima i potrebama. „Štoviše, izvannastavne glazbene aktivnosti utječu i otvaraju prostor boljem ostvarivanju ciljeva i zadataka redovite, obvezne nastave jer doprinose širenju učenikovih horizonata“ (Radočaj-Jerković, 2017a: 88). Izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima pripada i dječji pjevački zbor. Također, Radočaj-Jerković (2017a) tvrdi kako je za ostvarenje uspjeha u zbornskom pjevanju važno postizanje pozitivnog, ugodnog i suradničkog ozračja te stvaranje preduvjeta za usvajanje osnovnih pjevačkih sposobnosti. Aktivnim sudjelovanjem u aktivnostima pjevačkog zbora učenici usvajaju dio nacionalne kulture jer tako dobivaju uvid u umjetničko i narodno vokalno stvaralaštvo svoga naroda, ali i naroda drugih kultura (Završki, 1979 prema Šulentić Begić i Vranješević, 2013).

Arasi (2008 prema Radočaj-Jerković, 2017a) smatra da zbornsko pjevanje u školama znatno doprinosi razvoju glazbenih vještina i sposobnosti učenika, ali svakako ne treba zanemariti i dostizanje izvanglazbenih ciljeva koji uključuju porast samopouzdanja, osobni rast i razvoj učenika, unapređenje procesa socijalizacije i stjecanje navika suradničkog djelovanja. Kako navodi Radočaj-Jerković (2017a), u osnovnim školama pjevački zbor i dalje ima jako važnu i veliku kulturno-javnu i kulturno-estetsku ulogu u životu same škole. Također tumači kako u školama nerijetko sudjeluje više zborova, ali najčešće i uobičajeno sudjeluje najmanje dva zbora, odnosno tzv. mali i veliki pjevački zbor. U mlađem, odnosno malom pjevačkom zboru pjevaju se jednoglasne prigodne pjesme, a najčešće ga vodi učitelj primarnog obrazovanja (Radočaj-Jerković, 2017a). Radočaj-Jerković (2016) navodi da stariji,

odnosno veliki pjevački zbor pjeva nešto zahtjevnije pjesme, a broj sati za provedbu programa varira od jednog do četiri sata tjedno. Za dvoglasni zbor najčešće se radi o dva sata tjedno, dok je za troglasni zbor potrebno i do tri sata tjedno. Naravno, broj sati određuje se školskim kurikulumom koji se donosi na početku svake godine.

Smjernice za nastavu zbora u glazbenim školama nisu jasno i konkretno razrađene, stoga su u *Nacionalnom kurikulumu za umjetničko obrazovanje* navedeni ciljevi umjetničkog obrazovanja koji se primjenjuju i na nastavu zbora:

- „osposobiti dijete i mladu osobu za umjetničko izražavanje i samoizražavanje u skladu s individualnim sposobnostima i sklonostima
- poticati i razvijati inovativnost i kreativnost
- osposobiti dijete i mladu osobu za razumijevanje umjetnosti te za aktivan odgovor na umjetnički poticaj osobnim sudjelovanjem
- osposobiti dijete i mladu osobu za analizu, vrednovanje i samovrednovanje umjetničkog djela te kompetentnu recepciju umjetničkih sadržaja
- potaknuti i osposobiti dijete i mladu osobu za nastavak umjetničkog obrazovanja i profesionalno bavljenje umjetnošću u promjenjivu društveno-kulturnom kontekstu
- razviti svijest o potrebi očuvanja materijalne i duhovne kulturno-povijesne baštine Republike Hrvatske i nacionalnog kulturnog identiteta
- osposobiti za život i djelovanje u višekulturnome svijetu
- senzibilizirati dijete i mladu osobu za razumijevanje i uvažavanje umjetničke različitosti
- poticati i razvijati samostalnost, samopouzdanje, odgovornost i istraživačko-umjetničku odvažnost i spremnost rješavanja umjetničkih problema
- osposobiti dijete i mladu osobu za cjeloživotno učenje u umjetnosti i razvoj s pomoću umjetnosti“ (Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje, 2017: 6).

Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje (2017: 11) donosi načela učenja i poučavanja umjetničkog obrazovanja koja se također mogu primijeniti na nastavu zbora:

- cjeloviti razvoj i dobrobit djeteta
- individualizacija i izbor
- povezanost sa životnim iskustvima, interesima, očekivanjima i znanjima
- jasna i visoka očekivanja prema svoj djeci i mladim osobama
- poticanje složenijih oblika mišljenja i primjena naučenoga
- aktivna uloga i angažman djece i mladih osoba u učenju
- usmjerenost prema suradnji i otvorenost prema zajednici
- poticajno i sigurno okruženje za učenike.

3. O REPERTOARU

Radočaj-Jerković (2017a) ističe da je repertoar vrlo značajan čimbenik koji kod učenika uvelike doprinosi porastu motivacije. „Budući da rad u nastavi zbora karakterizira sloboda u odabiru nastavih sadržaja, a to u slučaju pjevačkog zbora znači slobodu u odabiru repertoara za pjevanje, nužno je repertoarnim odabirom potaknuti interes učenika za rad i vježbanje“ (Radočaj-Jerković, 2017a: 89). Kad učitelji biraju repertoar, pri procjeni i samom odabiru skladbe najčešće se vode estetskim, glazbenim i didaktičko-metodičkim kriterijima. Tomu se također, ako je moguće, trebaju pridodati i interesi učenika i njihove želje (Radočaj-Jerković, 2017a). Završki (1999) tvrdi da godišnji program, odnosno repertoar, mora pridonijeti razvijanju glazbenog ukusa i pjevačko-tehničkih sposobnosti učenika. Šulentić Begić i Vranješević (2013) zaključuju da je odabir prikladnog repertoara jako važan kod učenika mlađe školske dobi jer ćemo učenike, u slučaju pjevanja pjesama koje se njima ne sviđaju, udaljiti od pjevanja i razvijanja ljubavi prema zborskom pjevanju. Dobra literatura za pjevački zbor može se pronaći i u udžbenicima za Glazbenu kulturu jer se u njemu nalaze brojne pjesme (Radočaj-Jerković, 2017a).

Problem aktualnosti repertoara za pjevanje autorica ističe na sljedeći način: „Školski pjevački zbor ili općenito dječji pjevački ansambl sastav je koji zanemaruju i suvremeni skladatelji. Vrlo mali broj suvremenih skladatelja sklada glazbu za djecu“ (Radočaj-Jerković, 2017: 92). Također, Radočaj-Jerković (2012) u svom radu ističe da su umjetničke pjesme hrvatskih i stranih skladatelja kategorija koja zaslužuje pažnju glazbenih stručnjaka, osobito skladatelja koji su dječje pjesme neopravdano zanemarili i zapostavili. Autorica Radočaj-Jerković (2012: 79) navela je i poznati citat Zoltána Kodályja iz 1957. koji je primjenjiv i danas, a odnosi se na nedostatan opus dječjih skladbi: „Savjetovao bih svoje mlade kolege, kompozitore simfonija, da posjete koji put vrtiće. Jer tamo se upravo sada odlučuje hoće li itko razumjeti njihova djela za dvadeset godina“.

Prilikom odabira zorskog repertoara bitno je planiranje. Jurić prema Radočaj-Jerković 2017b navodi da je planiranje proces kojim se najčešće služe menadžeri kako bi „identificirali i odabrali prikladne ciljeve i moduse djelovanja u organizaciji“. On navodi tri koraka koja bi mogla pomoći pri planiranju izvannastavne aktivnosti, a koji se mogu odnositi i na zorsko pjevanje.

„Koraci su oblikovani u obliku sljedećih pitanja:

- Koje bi ciljeve trebalo slijediti?
- Kako bi se ciljevi trebali postići?
- Kako prikupiti resurse?“ (Jurić, 2007: 300 prema Radočaj-Jerković, 2017b: 102)

Svi ti koraci važni su u planiranju zbornog pjevanja o kojemu ovisi i izbor repertoara. Najpažljivija priprema u planiranju programa zbornih aktivnosti odabir je samog repertoara za pjevanje (Radočaj-Jerković, 2017b). Radočaj-Jerković (2017b) tvrdi da se cjelokupna djelatnost zbora temelji na repertoaru skladbi koji će se isplanirati na samom početku godine. Iz tog razloga bitno je da se odabiru skladbe pristupi dovoljno stručno, racionalno, obzirno, uzimajući u obzir potrebe škole, zajednice, vrednujući interese učenika i njihove želje. Prije svega, važno je pristupiti odgovorno, poštujući općeodgojne i glazbeno-estetske kriterije i vrijednosti. Također, Završki (1999) ističe da prilikom sastavljanja repertoara treba voditi računa o raznolikosti skladbi, da u programu budu prisutne skladbe bržeg i sporijeg tempa, skladbe polifone i harmonijske strukture te da budu lirskog i dramatskog karaktera. Naravno, uza sve te karakteristike, strukturalna i ugođajna raznolikost ne smije biti neukusna šarolikost (Završki, 1999).

Različiti autori predlažu različite kriterije za odabir repertoara za pjevanje, tako primjerice Campbell i Scott-Kassner navode „naputke za izbor glazbeno, tekstualno i razvojno – sadržajno prikladnih pjesama za učenike dječje dobi. Pri odabiru pjesme za pjevanje potrebno je provjeriti ukupni opseg pjesme, pjevni opseg pjesme ili tessituru, tekst pjesme i utvrditi je li tekst previše neozbiljan, ozbiljan, zanimljiv, odgojno prihvatljiv te, ako je riječ o pjesmi na stranom jeziku, mogu li ju učenici ispravno izgovoriti“ (Campbell i Scott-Kassner, 1995 prema Radočaj-Jerković, 2017: 103). Autorice predlažu i da se pjesma ocijeni prema njezinim glazbenim i tekstualnim vrhuncima te, naravno, da voditelj odabere skladbu onog glazbenog stila koji i sam poznaje te koju može i zna pravilno otpjevati (Radočaj-Jerković, 2017b prema Campbell, 1995). Također, Phillips (1996), Campbell i Scott-Kassner (1995) prema Šulentić Begić i Vranješević (2013) tvrde da je jako važno pratiti opsege glasova te prema tome birati literaturu, tj. birati pjesme čiji opseg melodije mora biti u opsegu dječjih pjevačkih glasova. Završki (1999) navodi da se u programu trebaju uvrstiti skladbe koje su pisane za dječje glasove. U tom slučaju prednost imaju jednoglasne i dvoglasne pjesme uz instrumentalnu pratnju koje su vedrog sadržaja, jer takav ugođaj više odgovara djeci, dječjoj radosti i vedrini. Autor tvrdi da program koji je uglavnom sastavljen od skladbi

sporog tempa, dramatskog karaktera, u izvedbi dječjeg zbora može djelovati monotono, otupjeti koncentraciju ne samo djeci nego i publici. Osim toga, dirigent ne treba uzimati pjevačko-tehnički složene skladbe kao što su komplicirani ritmovi, intervalski skokovi, pjevanje *forte* ili kompozicije koje predugo traju (Završki, 1999). Dječje skladbe najčešće traju 1 – 4 minute, ponekad nešto duže, ali ako traju duže, veća je opasnost da se djeca zamore, što će utjecati na intonaciju (Završki, 1999).

Radočaj-Jerković (2017b) navodi da je Ehret sistematizirao popis za provjeru elemenata kada se radi o odabiru skladbi koje se uvrštavaju na repertoar zbora. Taj popis usmjeren je na provjeru glazbenih i tekstualnih vrijednosti, kao što vidimo u *Tablici 1*.

Tekstualna vrijednost skladbe	Literarna vrijednost
	Pjevnost teksta
	Kvaliteta prijevoda
Glazbena vrijednost skladbe	Originalnost koncepta skladbe
	Melodijska, ritamska i harmonijska zanimljivost
	Odaje li dojam trajne vrijednosti ili je skladba kratkotrajno privlačna?
	Usklađenost glazbenog izraza s tekstom, ugođajem i sadržajem pjesme
	Vođenje dionica na vokalno primjeren način, za razliku od instrumentalno vođenih dionica u pojedinim skladbama
	Primjerenost opsega
	Hoće li se skladba svidjeti izvođačima i publici?
	Je li skladba vrijedna truda koji je potrebno uložiti za pripremu njezina izvođenja?
	Uklapa li se u postojeći repertoar zbora?
	Glazbena primjerenost skladbe glazbenom potencijalu zbora
	Emocionalna primjerenost skladbe zrelosti zbora
	Uloga pratnje – podrška ili distrakcija?

Tablica 1. *Popis elemenata za provjeru pri odabiru odgovarajuće zvorske skladbe (Ehret, 1959 prema Radočaj-Jerković, 2017b: 104)*

Radočaj-Jerković (2017b) tvrdi da je pri odabiru repertoara za pjevanje neophodno voditi se kriterijima koji nam potvrđuju estetsku, trajnu vrijednost odabrane skladbe. Herman ističe da je među školskim pjevačkim zborovima trenutačno vrlo zastupljeno da se u vezi sa zbornom literaturom traže najbrže i najjednostavnije skladbe (Herman, 1988 prema Radočaj-Jerković, 2017b). Autorica također ističe da učitelji moraju znati da to nisu dobra rješenja. Učenicima će se na početku svidjeti takva skladba, ali kasnije će za nju brzo izgubiti zanimanje. Na taj će način odgojno-obrazovni učinak skladbe ostati površan. Također, Herman tvrdi i da se pozitivne emocije i uspomene, kao i ostale dobrobiti izvođenja takvih skladbi ne mogu usporediti s osjećajem koji proizlazi iz skladbi oko kojih se učenici moraju posebno potruditi da bi ih naučili (Herman, 1988 prema Radočaj-Jerković, 2017b).

Primjeren glazbeni repertoar školskog zbora sadrži skladbe različitih glazbenih stilova. Ovisno o dobi učenika kojem je repertoar namijenjen, može sadržavati aktualne i popularne skladbe koje će se svidjeti pjevačima i motivirati ih na daljnje sudjelovanje u svim aktivnostima, ali potrebno je ostvariti i ravnotežu s ostalim skupinama repertoara, prvenstveno s umjetničkim skladbama, kako bi se ostvarili zadatci kulturno-estetskog odgoja (Radočaj-Jerković, 2017b). Kad je repertoar kvalitetno odabran, to može utjecati na poboljšanje kulturno-estetskog ozračja u školi i ozračja u zajednici gdje se program izvodi. Na taj način programom se ne odgajaju samo pjevači, već i publika koja sluša sam glazbeni program. „Svaki nastavnik – dirigent sastavit će program rada s pjevačkim zborom prema svojim prilikama, mogućnostima i potrebama“ (Završki, 1999: 69).

Campbell i Scott-Kassner (1995) u svojoj knjizi *Music in Childhood – from Preschool through the Elementary Grades* u poglavlju *Singing child* navode naputke za izbor glazbeno, tekstualno i razvojno – sadržajno prikladnih pjesama:

1. Odaberite pjesmu koja je primjerena za dječji uzrast.

- Provjerite cjelokupni opseg pjesme.
- Provjerite pjevni opseg pjesme – tessituru.
- Provjerite tekst pjesme.
  - Je li tekst previše djetinjast?
  - Je li tekst previše ozbiljan?
  - Hoće li tema pjesme zanimati učenike?
  - Sadrži li tekst pjesme grube riječi (možda ne s tom namjerom)?
  - Ako je pjesma na stranom jeziku, možete li ju ispravno izgovoriti?

2. Odaberite pjesmu onog stila koji možete i znate pravilno otpjevati.

- Provjerite stil: ako vam je stil pjesme nepoznat, možete li stilski ispravno naučiti pjevati pjesmu?

3. Ocijenite pjesmu prema njezinim glazbenim i tekstualnim vrhuncima.

- Provjerite melodiju: mogu li se glazbene fraze pjevati izdvojeno?
- Provjerite ritam: mogu li se ritamske fraze izvoditi izdvojeno?
- Provjerite tekst: postoje li ideje koje su u vezi sa sadržajem pjesme i proizlaze iz općih kulturnih i povijesnih pitanja?

3.1. DJEČJE SKLADBE HRVATSKIH SKLADATELJA

Razrada teme *Rad na usvajanju novog repertoara s dječjim zborom* podrazumijeva i navode o određenom repertoaru za dječji zbor. Uz nebrojne primjere stranih i domaćih skladatelja koji su pisali za dječje zborove, u ovom poglavlju izdvojeni su samo domaći skladatelji. Među hrvatskom glazbenom literaturom moguće je pronaći vrlo lijep opus dječjih skladbi. Ipak, prema popisu koji smo izradili, primjetno je da nedostaju djela suvremenih skladatelja.

U ovom poglavlju navodi se pregled ciklusa i pojedinačnih pjesama hrvatskih skladatelja (*Tablica 2*).

Popis repertoara može biti i pomoć svim dirigentima i voditeljima dječjih pjevačkih zborova za brži pronalazak repertoara za rad sa svojim zborovima.

	Ime skladatelja	Repertoar
1.	Bruno Bjelinski	ciklus pjesama <i>Kapljice</i>
2.	Davor Bobić	zbirka pjesama <i>Priča iz Dravske šume</i>
3.	Ivan Brkanović	ciklus pjesama <i>Deset popijevaka za djecu malu kao Željko</i>
4.	Željko Brkanović	<i>Bokeljski scherzo</i>
5.	Emil Cosetto	<i>Dobri denek, Koja je zvjezdica, Partizanski napjevi, Pet slavonskih, Pet tema iz Sjeverne Hrvatske, Pjesma i igra iz Srbije, Poskočica, Radujmo se, Sedam čakavskih, Španjolska suita, Tri jurjevske, Tri koledarske, Tri makedonske, Zelena grana, Heroji mladi, Koja je najljepša pjesma, Tri kanona, Tri pjesme o proljeću</i>
6.	Franjo Dugan, ml.	<i>Zajec</i>
7.	Pero Gotovac	ciklus pjesama <i>En ten tini</i>
8.	Ivo Lhotka Kalinski	ciklus pjesama <i>Nasmijani svijet</i>
9.	Josip Kaplan	zbirka <i>Pjesme za djecu</i> Josipa Kaplana: <i>Jagoda, Djeca u prirodi, Djeca u slobodi, Na sunčanoj stazi, Cvjetni puteljak, Mjesečev pjesnik, Maslačak, Čestitka majčici, Zeko pleše, Mjesec, Naše kolo veselo...</i>
10.	Karlo Kraus	<i>Pjesme iz priča: pjesme za male velike pjevače uz pratnju glasovira</i>
11.	Boris Krnić	<i>Žuna</i>
12.	Igor Kuljerić	<i>Na otoku Mindanao</i>
13.	Božidar Kunc	<i>Šest pjesmica za dječji zbor i klavir</i>
14.	Josip Magdić	<i>Zimska pjesma, Priča hrasta</i>
15.	Sanda Majurec	<i>Zaljubljeni mravac</i>

16.	Adalbert Marković	<i>Godišnja doba; Cin, cin, cin, lin</i>
17.	Rudolf Matz	<i>Ženidba vrapca podunavca</i>
18.	Krsto Odak	<i>Uspavanka malenom Isusu, Djevojke iz La Rochellea, Hajte djeco, Kobac, Međimurje malo, Neven cvijeće, Paysage III., Snjegović, Tiha noć, Pačići</i>
19.	Boris Papandopulo	<i>Nemanjino blago, Tri popijevke, Sokolski slet</i>
20.	Đeni Dekleva-Radaković	<i>Glazbena slikovnica za dječje i omladinske zborove</i>
21.	Ivan Matetić Ronjgov	<i>Kos, Crčak</i>
22.	Ivan Josip Skender	<i>zbirka pjesama Dohvati mi, tata, mjesec</i>
23.	Miroslav Šlik	<i>Mužek i vrabec</i>
24.	Vlado Špoljarić	<i>Scherzino</i>
25.	Tomislav Uhlik	<i>Vitez od zime, Porteret jednog nesretnika</i>
26.	Tihomir Vidošić	<i>Svetkovina ruža</i>
27.	Josip Vrhovski	<i>Žabe, Mačak</i>
28.	Ivan pl. Zajc	<i>Kolo, Poskočnica, Skokni skokom</i>
29.	Slavko Zlatić	<i>Tri dječja zbora iz Istre; Preporuči; Pleši, pleši crni kos; Sedela tužna grlica; Uspavanka; Učka; Biži, biži; Maglina</i>
30.	Lovro Županović	<i>Ptičja suita</i>

Tablica 2. *Popis repertoara dječjih skladbi hrvatskih skladatelja.*

4. METODE UČENJA PJESME

„U pjevačkim zborovima mlađe školske dobi pjesme se uče isključivo metodom učenja pjesme po sluhu“ (Šulentić Begić i Vranješević, 2013: 358). Također, Rojko (2004) ističe da učenicima pjevanje mora biti zadovoljstvo. Iz tog razloga proces učenja pjesme ne smije biti zahtjevan (Rojko, 2004 prema Šulentić Begić i Vranješević, 2013). Još jedna metoda učenja pjesme ona je po notama, no Šulentić Begić i Vranješević (2013) smatraju da je takvo učenje dugotrajno i teško te nije primjereno za učenike mlađe školske dobi.

4.1. UČENJE PJESME PO SLUHU

Učenje pjesme po sluhu zapravo je vrlo jednostavan postupak koji uključuje sljedeće etape učenja:

1. upoznavanje pjesme
2. obradu teksta
3. analizu pjesme
4. glazbenu interpretaciju.

Prva faza, *upoznavanje pjesme*, podrazumijeva upoznavanje melodije pjesme. Shodno tomu, Rojko (2004) ističe da učitelj ili učiteljica mora lijepo, izražajno otpjevati cijelu pjesmu uz instrumentalnu pratnju. Otpjevati cijelu pjesmu ne mora nužno značiti pjevanje svih kitica ako se melodija ponavlja. Zadatak je ove etape da učenici što bolje zapamte melodiju radi kasnijeg boljeg pamćenja pjesme (Šulentić Begić i Vranješević, 2013). Također, pjesma se može upoznati pomoću preslušavanja snimke ako učitelj/učiteljica za sebe smatra da ne pjeva dovoljno lijepo. U ovoj prvoj fazi učenici uglavnom samo pažljivo slušaju, ali mogu gledati i u notni tekst bez nekih posebnih zadataka (Rojko, 2004).

Druga faza, *obrada teksta*, uključuje sljedeće aktivnosti:

- a) učitelj čita tekst – ne u ritmu pjesme
- b) učenici čitaju tekst – svi zajedno, u zboru, *ad libitum*, ne u ritmu pjesme; svrha je samog postupka da svaki učenik pročita tekst s razumijevanjem kako bi ga znao; učitelj pomaže kako bi učenici jasno pročitali tekst
- c) razgovor o tekstu (Rojko, 2004).

Rojko (2004) naglašava da se pjesma po sluhu uči oponašanjem, odnosno imitacijom. Učitelj pjeva dio pjesme uz instrumentalnu pratnju, za to vrijeme učenici slušaju i zatim ponavljaju ono što je učitelj otpjevao. Pritom treba paziti na duljinu fraze koja se demonstrira. Duljina odlomka određuje se prema dobi učenika i glazbenoj logici pjesme. Pjesme se mogu učiti parcijalnom metodom, po (dvotaktnim) frazama ili globalnom metodom, odnosno pjevanjem kitice u cjelini. Tako će se zapravo jedna pjesma učiti pomoću obiju metoda. O tome odlučuje učitelj ovisno o tome kako je učenicima lakše i koja im metoda više odgovara. Također, ako pjesma ima više kitica na istu melodiju, nakon što se nauči prva kitica parcijalnom metodom, sve ostale kitice uče se globalnom metodom (Rojko, 2004).

Zadavanje pjesme pri učenju pjesme po sluhu može biti *a cappella*, odnosno samo glasom, ili ipak glasom uz pratnju klavira, što učenicima bude zanimljivije. Oba načina imaju svoje prednosti i nedostatke. Pjevanje uz instrumentalnu pratnju jest zanimljivije, ali može znatno otežati točno opažanje melodije. Pjevanje bez instrumentalne pratnje omogućuje točnije opažanje melodije i bolje se provjerava točnost ponavljanja, ali pri pjevanju dužih pjesama može postati monotono. Najbolji je način da učitelj započinje učenje uz instrumentalnu pratnju. Kad opazi da učenicima neki dio u pjesmi ne ide ili im nije jasan, taj dio bez pratnje razradi s učenicima (Rojko, 2004).

Kad se pjesma nauči u cjelini, dolazimo do treće faze, *analize pjesme*. Ova faza u zborskom pjevanju nije baš zastupljena kao u pjevanju pjesama na nastavi. Analizom pjesme ustanovljava se opseg pjesme, način melodijskog i ritamskog pjevanja (postepeno, skokovi, karakterističan ritam, odnos teksta i glazbe...) te oblik pjesme (Rojko, 2004).

Posljednja je faza *glazbena interpretacija* koja je u zborskom pjevanju vrlo zastupljena. U četvrtoj fazi radi se na izražajnom pjevanju pjesme, što podrazumijeva jasno izgovaranje teksta, poštivanje tempa i dinamike, muzikalnost, fraziranje i sve ostalo što se podrazumijeva pod lijepim pjevanjem (Rojko, 2004).

4.2. UČENJE PJESME PO NOTAMA

Rojko (2004) prema Radočaj-Jerković (2017a) navodi način obrade pjesme po notama. Rojko je razradio načela obrade pjesme po sluhu za učenike u općeobrazovnim

školama, dok će se obrada pjesme po notama koristiti u glazbenim školama u kojima učenici usvajaju elemente glazbene pismenosti.

Obrada pjesme s učenicima koji znaju čitati notni tekst uključuje:

- identifikaciju glazbenih elemenata pjesme (tonalitet, mjera)
- čitanje teksta pjesme
- čitanje pjesme ritamskim slogovima (uz uporabu postupka individualizacije)
- čitanje pjesme solmizacijskim slogovima (bez ritma i u ritmu)
- pjevanje pjesme solmizacijom (bez ritma i u ritmu)
- pjevanje pjesme neutralnim slogom (kao priprema za pjevanje s tekstom)
- pjevanje pjesme s tekstom
- interpretaciju pjesme (Rojko, 2004 prema Radočaj-Jerković, 2017a: 118).

5. UČENJE NOVOG REPERTOARA

Završki (1999) tvrdi da je vremenska opterećenost polaznika zbora vrlo velika, tako da se raspoloživo vrijeme treba maksimalno promišljeno utrošiti. Dirigent najprije treba jasno i strogo isplanirati vrijeme i zadatke pokusa kojih će se pridržavati. Autor navodi da cjelokupni rad na učenju skladbe, sve potrebne tehničke vježbe u pjevanju trebaju biti podređene prvotnom zadatku koji je razumijevanje sadržaja skladbe i izražajnost u interpretaciji. Brojni autori smatraju da je predstavljanje pjesme jedan od ključnih čimbenika za uspješno usvajanje pjesme (Radočaj-Jerković, 2017a).

Radočaj-Jerković (2017a) dijeli učenje nove pjesme u faze poučavanja: predstavljanje pjesme, obrada pjesme – učenje pjevanja i interpretacija. U vokalnim skladbama tekst je jednako značajan kao i druga sredstva glazbenog izražavanja (Završki, 1999). Iz tog razloga Završki (1999) preporučuje dirigentu da, prije nego što se skladba započne učiti pjevati, članovima zbora pročita tekst pjesme sa svim njegovim sadržajnim kvalitetama. Također, autor ističe da prije početka učenja pjevanja skladbe po dionicama dirigent treba u cijelosti odsvirati skladbu na nekom instrumentu, a zatim otpjevati učenicima dionicu po dionici. Naravno, ako skladba ima video ili audiozapis, bilo bi vrlo korisno pustiti djeci da poslušaju skladbu ako je snimljena izvedba uspješna, no to ne može zamijeniti učiteljevo pjevanje u postupku učenja.

Najzahtjevniji dio postupka učenja je pjevanje. Da bi taj dio bio uspješan, mora biti konkretiziran, prilagođen pjesmi i učenicima (Radočaj-Jerković, 2017a). Učenje pjevanja od učitelja zahtijeva analitički pristup i glazbenu reakciju koja ne može biti unaprijed pripremljena, nego uključuje veliki spektar ranije razvijenih glazbenih (pjevačkih) vještina i sposobnosti zbog kojih će učitelj znati kako pravilno reagirati u trenutku poučavanja, upotrijebiti odgovarajuće postupke, izmijeniti i prilagoditi metode rada kako bi na najbolji način uspješno ostvario pjevanje (Radočaj-Jerković, 2017a). Autorica tvrdi da će faze usvajanja neke konkretne melodije pjesme ovisiti o razvijenosti glazbene memorije, ali i o logičnosti glazbenog predloška kao i o strukturi same pjesme. O tome ovisi hoće li se pjesma učiti kao cjelina ili podijeljena na manje fraze. Također, Radočaj-Jerković (2017a) navodi kako su za razvoj motivacije na početku učenja novog repertoara bitni tekst i sadržaj pjesme. Zbog toga je bitno usvojiti tekstualno-sadržajni oblik pjesme čitanjem teksta i razgovaranjem o pjesmi. „Prilikom rada na tekstu učitelj može upotrijebiti sve svoje glumačke kapacitete (na

način da različitim glasom interpretira eventualne dijaloge u pjesmi, bojom glasa simulira i sugerira ugođaj pjesme i slično) kako bi oživio sadržaj i pripremio ga za sljedeći stupanj interpretacije“ (Radočaj-Jerković, 2017a: 117).

Interpretacija pjesme usko je povezana s razumijevanjem i emocionalnim poistovjećivanjem sa sadržajem dječjih pjesama (Radočaj-Jerković, 2017a). „Interpretaciju valja temeljiti i na pjevačkoj izražajnosti, muzikalnom fraziranju, korištenju različitih glasovnih boja, registara i tehnika pjevanja, scenskoj interpretaciji pjesme i sličnim interpretativnim tehnikama“ (Radočaj-Jerković, 2017a: 117). Razina interpretacije ovisi o usvojenosti intonativnih, ritamskih i vokalno-tehničkih sposobnosti učenika kao pojedinca ili zbora kao cjeline (Radočaj-Jerković, 2017a), također ovisi o dobi učenika, njihovoj razini motivacije za pjevanje, kvalitete predloška same pjesme, razredne klime i ozračja te na kraju i muzikalnosti i kreativnosti učitelja.

Pri učenju pjesama u svrhu usvajanja elemenata glazbene pismenosti koristi se kombinirani postupak, odnosno učenje pjesme po sluhu i po notama. Radočaj-Jerković (2017a) navodi da se nakon obrade učenja pjesme po sluhu primjenjuje retrogradni postupak osvješćivanja glazbenih pojava i odnosa.

„Kombinirani postupak obrade pjesme uključuje:

- identifikaciju glazbenih elemenata pjesme (tonalitet, mjera)
- čitanje i obradu teksta pjesme
- informativno čitanje solmizacijskim slogovima bez pjevanja i bez ritmiziranja
- učenje pjesme po dijelovima, pri čemu učenici ponavljaju dijelove pjesme s učiteljem,
- primjenu retrogradnog postupka nakon što je pjesma slušno usvojena – pjevanje pjesme neutralnim slogom
- pjevanje pjesme solmizacijom
- fakultativno pjevanje pjesme ritamskim slogovima“ (Rojko, 2004 prema Radočaj-Jerković, 2017a: 118–119).

Primjetne su razlike u učenju pjesme po sluhu i po notama, s obzirom na usmjerenost ciljeva i zadataka aktivnosti pjevanja (Radočaj-Jerković, 2017a). Većina autora predlaže slične postupke u obradi pjesme (kvalitetna demonstracija, parcijalno usvajanje, razgovor o uočenom), no zbog zbornog konteksta učenje novih skladbi usmjereno je na vokalno-tehnički slijed usvajanja sadržaja, osobito kad se to odnosi na višeglasne dijelove skladbe

(Robinson, 1976 prema Radočaj-Jerković, 2017a). Uloga učitelja kao pjevačkog modela jako je važna u procesu učenja novih pjesama, jer učenici su skloni pjevati sukladno stilu i načinu na koji im je pjesma prvi put izvedena (Campbell i Scott-Kassner, 1995 prema Radočaj-Jerković, 2017a). Autorice također navode i da su u učenju novih pjesama i učenici i učitelji skloni pjevati prema načelu imitacije, stoga je bitno da se u prvo predstavljanje pjesme uključe svi elementi – od držanja, primjene registara, fraziranja sve do ekspresije na licu – koje želimo postići kod učenika.

Više je različitih autora koji navode brojne modele učenja pjesme. Dobrota opisuje dva modela učenja pjesme po sluhu za rad s učenicima mlađe školske dobi. Prva igra je *igra lovca* koja se igra tako da učitelj pjeva pjesmu više puta, a učenici se postupno uključuju, dok je druga *igra jeke* koja uključuje nekoliko faza: motivaciju, najavu pjesme, upjevavanje, demonstraciju, tekstualnu analizu, melodijsku obradu i izražajno dotjerivanje (Dobrota, 2012).

Također, jedan od načina učenja pjesme onaj je plesom i pokretom, koji opisuju Allock i Bridges. Takav pristup tjelesnog i motoričkog osvještavanja nove skladbe bit će najkorisniji u radu s najmlađim učenicima (Allock i Bridges, 1991 prema Radočaj-Jerković, 2017a).

Autorice predlažu sljedeće faze u procesu učenja:

- slušanje nove skladbe
- kretanje na skladbu i tjelesno osvještavanje ritamskog protoka glazbe
- pjevanje skladbe
- razgovor o skladbi
- vizualno osvještavanje skladbe gledanjem u note (Allock i Bridges, 1991 prema Radočaj-Jerković, 2017a: 120).

Autor Jordan smatra da se pri učenju nove skladbe treba držati određenih glazbenih preporuka koje mogu ubrzati i olakšati proces učenja. To su:

- „kontinuum tempa
- razvijanje osjećaja za harmonijsku podlogu skladbe
- pjevanje neutralnim slogom
- ritmiziranje teksta

- privremena zamjena teksta pjevanjem na one vokale za koje učitelj procjeni da mogu pomoći ili doprinijeti izbjegavanju intonativnih i drugih vokalno-tehničkih problema“ (Jordan, 2007 prema Radočaj-Jerković, 2017a: 121).

Kod razvijanja vještina preciznog i sigurnog intoniranja, ovladavanja pjevačkim opsegom i uporabom registara te impostiranog pjevanja koje nazivamo i lijepim, navedene elemente potrebno je kontinuirano vježbati. Zato Radočaj-Jerković navodi kako je „uloga učitelja u procesu takvog poučavanja pjevanja vođenje tijekom procesa učenja i razvijanja vještina, a sastoji se od sljedećih postupaka:

- prilagodbe sadržaja učenicima s obzirom na uočene potrebe i specifičnost učenja (odabir pjesme, tonalitet, tempa, motivacijskog razgovora)
- demonstracija vještine pjevanja
- aktivnog praćenja napretka učenika
- dijagnostike i odgovarajuće reakcije sukladne otkrivenoj poteškoći ili prednosti (pravovremeno ispravljanje nepreciznosti u pjevanju, raščlanjivanje zadataka na manje cjeline, ubrzavanje nekih postupaka u slučaju da učenici s lakoćom izvode i sl.)
- motivacija za vježbanje, zadavanje dodatnih zadataka za vježbanje
- demonstracija mogućeg interpretativnog rješenja
- prepuštanje konačne realizacije interpretacije učenicima“ (Radočaj-Jerković, 2017a: 121–122).

Autor Završki navodi učenje novog sadržaja na zborskim pokusima po etapama. Za početak, učitelj mora isplanirati vrijeme pokusa s jasno određenim ciljevima i zadacima. Na početku pokusa potrebno je napraviti do deset minuta tehničkih vježbi, tj. upjevavanja. Nakon toga slijedi upoznavanje sa sadržajem skladbe i čitanje teksta prije nego što se započne učiti ritmičko-tonska građa. Također, učitelj najprije treba odsvirati skladbu na nekom od instrumenata, a zatim otpjevati skladbu sa svim odgovarajućim glazbenim elementima. Na kraju, ako postoji kvalitetna audio ili videosnimka, pustiti skladbu da ju djeca poslušaju. Učenje skladbe započinje se postupnim usvajanjem dionica, i to prema unaprijed određenim kraćim dijelovima ili frazama. To se može učiniti s cijelim zborom istodobno ili na odvojenim probama po dionici. Ako u procesu učenja sudjeluje cijeli zbor, najprije se preporučuje učenje onih dionica koje su harmonijski i manje pjevne, a tek nakon toga dionice koje nose melodiju. Autor navodi da se skladbe pisane u sporijem tempu mogu učiti po dijelovima u propisanom tempu, dok se skladbe bržeg tempa uče u

sporom tempu te se postupno ubrzavaju dok se ne postigne izvorni tempo. Na prvim probama potrebno je da dirigent od pjevača zahtijeva jasnu dikciju i vokalizaciju, pravilne akcente, *legato* i *staccato*, dok će se dinamika izrađivati nešto kasnije. Svaku dionicu potrebno je usvajati postupno, odnosno frazu po frazu, te postupno nastaviti povezivati dijelove. Dirigent bi unaprijed trebao prepoznati mjesta u skladbi koja bi mogla biti zahtjevna, bio to ritmički ili harmonijski razlog, prijelaz iz jedne fraze u drugu, modulacija ili teži skokovi. Takva mjesta potrebno je uvježbati pojedinačno, zatim u skupinama po dionicama te na kraju s cijelim zborom. Na takvim mjestima u skladbi dirigent treba izbjegavati, ako je moguće, neprestano zaustavljanje i vraćanje na početak djela. Iako je to potrebno za uspješnost učenja određenog djela, zbor se zbog toga osjeća nesigurno, uvodi se nemir kod pjevača te se dovodi do brzog umora. Nakon uvježbanih ritmičkih i intonativnih poteškoća dolazi se do faze interpretacije. Dobra interpretacija nekog glazbenog djela vrlo je složen pjevačko-tehnički proces u kojem dirigent mora biti strpljiv i imati razumijevanja (Završki, 1999).

6. ZAKLJUČAK

Iz svega navedenog u ovom radu može se zaključiti da je proces poučavanja pjevanja vrlo složen. Usmjerenost na poučavanje pjevanja nalaže uključivanje više postupaka i metoda temeljenih na razvijanju vokalne-tehničkih vještina učenika, dok je kod modela poučavanja pjesama metodički naglasak stavljen na upoznavanje pjesama koje na taj način postaju ciljem poučavanja u području. Pjevačke sposobnosti i vokalne-tehničke vještine učenika u razrednom okruženju nije potrebno usvajati na izoliranim tehničkim pjevačkim zadacima, nego ih valja vježbati na pjesmama koje će se obrađivati na način na koji bi se one obrađivale i na pokusima zbora.

Kod dječjih zborova mlađe i starije školske dobi bitno je razviti pozitivno, ugodno i suradničko ozračje te stvoriti preduvjete za usvajanje osnovnih pjevačkih sposobnosti. Bitno je postići i izvanmuzičke ciljeve kao što su: razvijanje samopouzdanja kod učenika, utjecanje na njihov osobni rast i razvoj, unapređenje socijalnih vještina i stjecanje navika suradničkog djelovanja, kako bi učenici još više zavoljeli pjevanje u zboru.

Da bi učenici s radošću sudjelovali u radu zbora, bitno je odabrati dobar repertoar koji će im se sviđati. Uvijek treba voditi računa o kompromisima koje je potrebno imati između pjevača i zborovođe, jer na repertoaru je potrebno imati umjetničku glazbu koja se može izvoditi na koncertima i natjecanjima. Naravno, na repertoaru je potrebno imati i popularnu glazbu koju će djeca voljeti i željeti pjevati. Radočaj-Jerković (2012) navodi da je popularna glazba najdraža učenička kategorija pjesama za pjevanje. Pozitivan odnos učenika i kategorije popularne glazbe može biti odlična motivacija u procesu usvajanja pjevačkih vještina.

Autori navedeni u radu izdvojili su kriterije po kojima se može izabrati repertoar, a svaki zborovođa ima pravo odabrati kriterije koje će slijediti. Pritom je uvijek potrebno uzeti u obzir estetsku, odnosno glazbenu, trajnu vrijednost skladbe. Skladbe koje mogu pomoći pri odabiru repertoara mogu biti skladbe hrvatskih skladatelja. One su mnogobrojne, iako se posljednjih godina primjećuje nedostatak novih skladbi za dječje zborove na hrvatskom jeziku.

Metode učenja pjevanja pjesme iznimno su važne i svaki ih zborovođa mora poznavati. U osnovnim općeobrazovnim školama najčešće se koristi metoda učenja pjesme po sluhu. Ta metoda najlakši je način za usvajanje novih sadržaja jer se radi po načelu imitacije, što je za djecu koja ne znaju note i jedini način učenja pjevanja. Kad se govori o glazbenim

školama, tada je najčešća metoda učenja pjesme po notama. Djeca u glazbenim školama notno su pismena, stoga nema potrebe da se pjevanje uči imitacijom. Na kraju je i kombinirana metoda učenja pjevanja koja se koristi objema metodama, što je najbolje primijeniti u amaterskim dječjim zborovima, ali i u školskim zborovima.

Kod učenja novog repertoara Radočaj-Jerković (2017a) dijeli učenje u faze poučavanja: predstavljanje pjesme, obrada pjesme – učenje pjevanja i interpretacija. Sve faze zahtijevaju dobre glazbene i pedagoške sposobnosti dirigenta. Razni autori navode raznovrsnost modela učenja pjevanja novog repertoara. Na zborovođi je da odabere kojim će se modelom koristiti u radu sa svojim zborom. Najvažnije je dobro isplanirati vrijeme zorskog pokusa kako bi se određenim brojem pokusa postigao zadani cilj. U prvoj etapi bitno je jako dobro predstaviti skladbu i skladatelja, može se iznijeti i neku anegdota o skladatelju ili nešto slično. Također, dobro je upoznati se s tekstom skladbe. Nakon upoznavanja skladbe započinje učenje pjevanja skladbe. Svaka skladba uči se po dijelovima koji se pjevaju dionicu po dionicu. Na samom početku potrebno je voditi računa o jasnoj dikciji i vokalizaciji, o akcentima, artikulaciji, karakteru kao i o intonaciji i ritmu. Kad se sve te stavke nauče i poslože, radi se na interpretaciji, dinamici i svim finesama koje mogu pridonijeti živosti skladbe i načinu da se ona na najbolji način predstavi publici.

7. POPIS LITERATURE

1. Allock-DeLaine, M., Bridges, M. (1991). *How to Lead Children's Choirs*. Nashville: Convention Press.
2. Arasi, M. (2008). The Lifelong Impact of the Choral Experience. U: Holt, M., Jordan, J. (ur.), *The School Choral Program – Philosophy, Planning, Organizing and Teaching*. Chicago Illinois: GIA Publications, 1–42.
3. Campbell, P. S., Scott-Kassner, C., (1995). *Music in Childhood – from Preschool through the Elementary Grades*. Boston: Schirmer Books.
4. Dobrota, S. (2012). *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Split: Filozofski fakultet u Splitu – Odsjek za učiteljski studij.
5. Ehret, W. (1959). *The Choral conductor's handbook*. New York: Edward B. Marks.
6. Herman, S. (1988). *Building a pyramid of musicianship*. San Diego: Curtis Music Press, Neil A. Kjos Music, distributor.
7. Jordan, J. (2007). *The choral rehearsal – evoking sound*. Chicago, Illinois: GIA Publications, Inc.
8. Jurić, V. (2007). Kurikulum suvremene škole. U: Previšić, V. (ur.) *Kurikulum teorije – metodologija – sadržaj – struktura*. Zagreb: Školska knjiga, 253–308.
9. Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje. (2017) Pristupljeno 6. 8. 2024.
<https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi/Nacionalni%20kurikulum%20za%20umjetni%C4%8Dko%20obrazovanje.pdf>
10. Phillips, K. H. (1996). *Teaching Kids to Sing*. United States: Thompson Schirmer.

11. Radočaj-Jerković, A. (2012). Pjesma i pjevanje u razredu u općeobrazovnoj školi. *Tonovi*. Zagreb. 27 (1), 59; 32–83.
12. Radočaj-Jerković, A. (2017a). *Pjevanje u nastavi glazbe*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku.
13. Radočaj-Jerković, A. (2017b). *Zborsko pjevanje u odgoju i obrazovanju*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku.
14. Rojko, P. (1998). Predgovor, Golčić, I. *Pjesmarica – za osnovne škole*. Zagreb: HKD sv. Jeronima.
15. Rojko, P. (2004). *Metodika nastave glazbe – praksa I. dio*. Zagreb: Jakša Zlatar.
16. Šulentić Begić, J.; Vranješević, D. (2013). *Dječji pjevački zbor mlađe školske dobi u osječkim osnovnim školama*. *Školski vjesnik*, 62; 355–373.
17. Završki, J. (1979). *Rad s dječjim pjevačkim zborom: metodički priručnik za nastavnike glazbenog odgoja i voditelje dječjih pjevačkih zborova*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Završki, J. (1999). *Rad s pjevačkim zborom: metodički priručnik za nastavnika glazbene kulture*. Zagreb: Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima.